

Hva er lichen sclerosus et atrophicus?

Dette er en hudlidelse i områder hvor det er slimhinner og vanlig hud. Man finner det hos kvinner og menn, gjerne ved inngangen av skjeden, på penis, men også i slimhinner i munn.

Tilstanden er karakterisert ved kløe, smerte og ubehag. Plagene kan gi problemer med å f. eks gjennomføre samleie. Det kan ses hudforandringer i form av hvite, røde, pigmenterte, hevede utslett, noen ganger med små sår.

Den nøyaktige forekomsten er ikke kjent, men tilstanden er ganske vanlig, spesielt hos kvinner.

Lichen hos kvinner

De fleste tilfellene forekommer hos kvinner etter overgangsalderen, men tilstanden kan ses i alle aldersgrupper.

Årsak

Årsaken er ukjent. Det kan forekomme flere tilfeller i samme familie av begge kjønn. Det finnes ingen klare teorier om årsak, selv om autoimmun sykdom kan mistenkes hos noen. Hos 3-5% av dem med denne tilstanden kan utslettet med tiden utvikle seg til hudkreft (plateepitelkarsinom).

Symptomer og tegn

Typiske plager er kløe og smerter, og det kan foreligge synlige hudforandringer. Huden blir blek eller hvit, enten flekkvis eller i hele vulvaområdet - eller unntaksvis på andre lokalisasjoner, f.eks. på halsen.

Enkelte klager over smerter ved samleie. Det skyldes arrdannelse og sammenvoksninger omkring skjedeåpningen. Noen ganger strammer huden rundt skjedeåpningen seg så mye at det kan være vanskelig eller umulig både å gjennomføre samleie og til og med å late vannet.

Noen er uten symptomer og tilstanden oppdages tilfeldig i forbindelse med rutinemessig gynekologisk undersøkelse.

Diagnostikk

Diagnosen stilles av gynekologen. Huden undersøkes med et mikroskop, og det tas gjerne vevsprøver for å få bekreftet mistanken.

Behandling

Målet med behandlingen er å helbrede eller lindre plager. Du bør unngå overdreven tørking av huden etter vask eller bad. Fuktighetskrem eller -oppløsning bør brukes daglig. Unngå irriterende og allergener, bruk bomullsundertøy og unngå stramme, tettsittende klær. Seksuell avholdenhet kan være aktuelt for en periode dersom sex forverrer kløen og plagene, eventuelt den første tiden etter at behandlingen er startet. Vanligvis behandles tilstanden med Steroidsalver kombinert med jordnøttolje (se behandlingsskjema).

Tretinoin (Aberela®) kan være et alternativ. Pimecrolimus (Elidel®) og tacrolimus (Protopic®) ser også ut til å være lovende alternativ. Kirurgi reserveres for pasienter med påviste celleforandringer, eventuelt der det foreligger hudkreft.

I tilfeller der inngangen til skjeden er grodd igjen, kan kirurgi gjøres for å lage god åpning igjen.

Prognose

Dette er en kronisk sykdom, og prognosen er ved adekvat behandling god, og de fleste kvinner har et ukomplisert liv med denne sykdommen. Utvikling av kreft er ved adekvat behandling og oppfølging en meget sjelden komplikasjon.

Oppfølging

Man anbefaler årlige kontroller hos gynekolog, og bare ved synlige aktive forandringer skal det tas vevsprøver.

Behandlingsskjema - Lichen sclerosus

Ettersom Lichen er en lidelse som kjennetegnes av tørr, sår hud med sprekkdannelser samt en betennelsestilstand må begge deler behandles.

For å unngå "steroidskader" i huden bør Dermovat brukes med omhu, og følgende behandlingsskjema sikrer at huden ikke tar skade ved langtidsbehandling:

Vi anbefaler behandling som gjentas ukentlig. Behandlingen er lokal og består av:

D = Dermovat salve for dempe betennelsen

J = Jordnøttolje (alternativ mandelolje) for å øke hudens elastisitet

Dermovat skal brukes 2 ganger daglig (morgen og kveld) i 1-3 **påfølgende** dager. Deretter skal huden hvile i minimalt 4-6 dager. Viktig her er å merke seg at det skal være påfølgende behandlingsdager, ikke f. eks annen hver dag. Bruker man Dermovat annen hver dag vil man på sikt få steroidskadet hud.

På "hviledagene" skal det brukes jordnøttolje 2 x per dag. Ikke bruk jordnøttolje samtidig med Dermovat. Jordnøttolje er fett-, Dermovat er vannløslig. Fett og olje samtidig blir bare et ubehagelig "klin". Bruk det derfor om hverandre.

Med denne kombinasjonen demper Dermovat betennelsen, og på hviledagene beskytter jordnøttolje huden og øker hudens elastisitet.

Behandlingsskjema (gjentas ukentlig)

mandag	tirsdag	onsdag	torsdag	fredag	lørdag	søndag
D	(D)	(D)				
	(J)	(J)	J	J	J	J